

VEŘEJNÁ EKONOMIKA

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Název projektu: Inovace magisterského studijního programu Fakulty ekonomiky a managementu

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/28.0326

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Obsah přednášky

- ÚVOD
- **ZÁKLADNÍ POJMY**
- **VYMEZENÍ PŘÍČIN EXISTENCE VEŘEJNÉHO SEKTORU**
  - Ekonomické příčiny existence VS
  - Mimoekonomické příčiny existence VS
- **VZTAH MEZI VEŘEJNÝM A SOUKROMÝM SEKTOREM**
- ZÁVĚR

POSLÁNÍ, STRUKTURA A PŘÍČINY EXISTENCE VEŘEJNÉHO SEKTORU I

ÚVOD

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Úvod

- **Cílem** tohoto tématu je pochopení podstaty fungování veřejné ekonomiky (veřejného sektoru) s důrazem na vymezení jejího poslání a příčin existence.
- **Jako dílčí cíle** můžeme stanovit:
  - vymezení poslání, cílů a funkcí které veřejný sektor v ekonomice plní a využívá,
  - objasnění příčin jeho existence s posouzením míry objektivity a subjektivity jeho existence,
  - vymezení struktury veřejného sektoru s využitím teorie potřeb a teorie statků jako základní prostředek diskuse oprávněnosti produkce a formy zabezpečování daných konkrétních služeb a statků cestou veřejného sektoru.

POSLÁNÍ, STRUKTURA A PŘÍČINY EXISTENCE VEŘEJNÉHO
SEKTORU

ZÁKLADNÍ POJMY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Základní pojmy

- Existence veřejného sektoru
- Příčiny existence veřejného sektoru
- Ekonomická teorie statků

POSLÁNÍ, STRUKTURA A PŘÍČINY EXISTENCE VEŘEJNÉHO
SEKTORU

VYMEZENÍ PŘÍČIN EXISTENCE VEŘEJNÉHO SEKTORU

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Vymezení příčin existence veřejného sektoru

Proč existuje VS?

Protože v soukromém sektoru **selhává** tržní mechanismus **při naplňování** svých **základních cílů**.

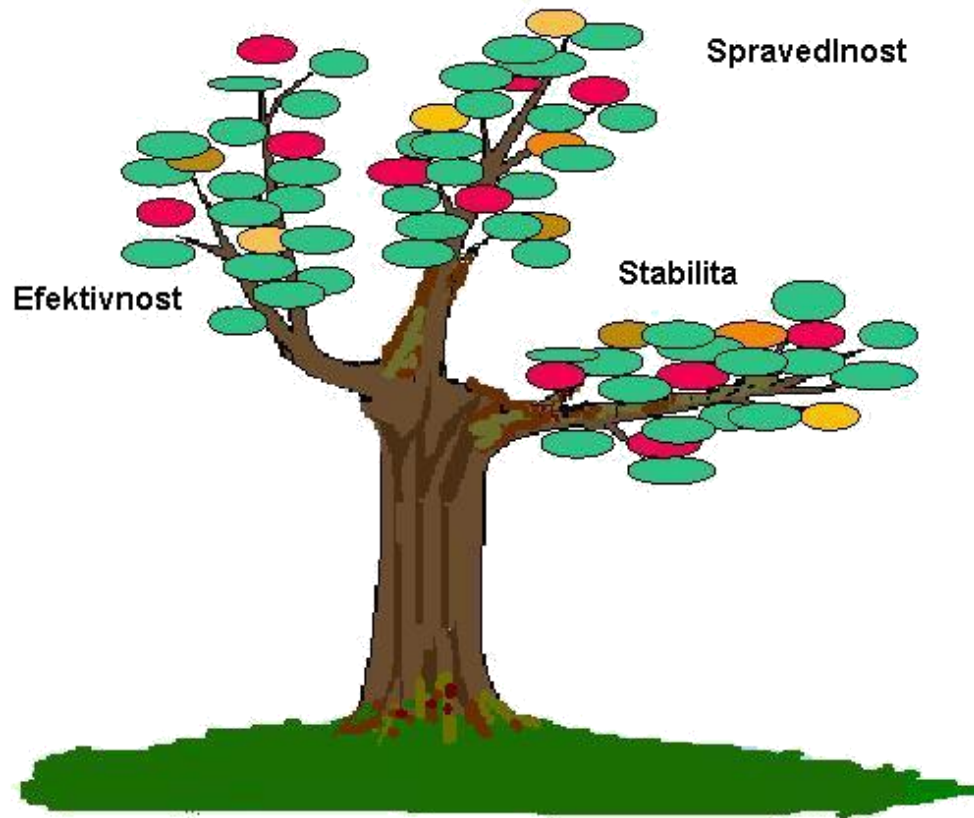
Proč neponechat SS svému osudu?

- Existují i názory, kdy na selhání trhu je pohlíženo jako na důsledek zasahování státu do ekonomiky. Tato selhání si následně vynucují další zásahy státu.
- Tržní mechanismus vede k takovým výsledkům, které jsou z hlediska společnosti „nespravedlivé“.

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Vymezení příčin existence veřejného sektoru

Jaké jsou cíle tržního mechanismu?

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Vymezení příčin existence veřejného sektoru

Příčiny existence veřejného sektoru

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Vymezení příčin existence veřejného sektoru

Mikroekonomické příčiny existence VS

Známe ze studia mikroekonomie a často diskutovaná:

- Nedokonalá konkurence
- Nedostatek informací
- Existence přirozeného monopolu

Mikroekonomické příčiny **nově vysvětlované**:

- Existence veřejných statků
- Vznik vedlejších nezamýšlených efektů - externalit

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Vymezení příčin existence veřejného sektoru

Makroekonomické příčiny existence VS

Mezi základní **makroekonomické příčiny** existence zařazujeme následující ekonomické fenomény:

- Nedostatečné využívání zdrojů
- Nedostatečné využívání lidského potenciálu

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Vymezení příčin existence veřejného sektoru

Mimoekonomické příčiny existence VS

Mezi **mimoekonomické příčiny** existence, které se potýkají s jistou mírou subjektivity, při jejich vymezování, patří:

- Tendence tržního mechanismu k polarizaci bohatství a chudoby (tržní systém vede k různému rozdělení bohatství) – snaha o zachování sociálních preferencí, solidarity a spravedlnosti.
- Tendence tržního mechanismu ke krátkodobému horizontu (nutnost brát zřetel na kvalitu životního prostředí)
- Tendence tržního mechanismu selhávat i ve vztahu ke kultivaci lidského potenciálu

POSLÁNÍ, STRUKTURA A PŘÍČINY EXISTENCE VEŘEJNÉHO
SEKTORU

TEORIE STATKŮ A JEJÍ VÝZNAM PRO OBJEKTIVIZACI EXISTENCE VEŘEJNOHO SEKTORU

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Teorie statků a její význam pro objektivizaci existence veřejného sektoru

Typologie statků

- Kritérium institucionální
- Kritérium způsobu rozhodování o výrobě či spotřebě statků
- Kritérium ekonomické sledující míru privatizace spotřeby statku jedincem

Benárd

Buchanan

Samuelson

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Teorie statků a její význam pro objektivizaci
existence veřejného sektoru

Kritérium institucionální

- Čisté tržní statky
- Čisté netržní statky
- Polotržní statky

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Teorie statků a její význam pro objektivizaci existence veřejného sektoru

Kritérium způsobu rozhodování o výrobě a spotřebě statků

- **Soukromé statky**
  - Individuální rozhodování
  - Maximalizace svého užitku
- **Veřejné statky**
  - Rozhoduje se veřejnou volbou
  - Financování z veřejných rozpočtů
  - Produkce veřejných statků souvisí s problémem rozdělování, se spravedlností v rozdělování (nebezpečí přetížení)

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Teorie statků a její význam pro objektivizaci existence veřejného sektoru

Kritérium míry privatizace spotřeby

- Čisté veřejné statky
- Smíšené statky
- Čisté soukromé statky

POSLÁNÍ, STRUKTURA A PŘÍČINY EXISTENCE VEŘEJNÉHO
SEKTORU

VZTAH MEZI VEŘEJNÝM A SOUKROMÝM SEKTOREM

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

VZTAH MEZI VEŘEJNÝM A SOUKROMÝM SEKTOREM

Charakter vzájemného vztahu mezi soukromým a veřejným sektorem

- Co získává veřejný sektor z SS?
- Co získává soukromý sektor z VS?
- V čem spočívá komplementarita vztahu VS - SS

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

VZTAH MEZI VEŘEJNÝM A SOUKROMÝM SEKTOREM

Charitativní a zdrojový charakter veřejného sektoru

- Jak je možné chápat termín „Charitativní charakter veřejného sektoru“?
- Jak je možné chápat termín „Zdrojový charakter veřejného sektoru“?
- Může se obsah těchto dvou pojmů v čase měnit?

POSLÁNÍ, STRUKTURA A PŘÍČINY EXISTENCE VEŘEJNÉHO SEKTORU I

ZÁVĚR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Závěr

- Některé z příčin existence VS představují v jistém smyslu objektivní kategorie, jejichž existence či hodnocení není v zásadě závislé na hodnotových soudech. Nerozhoduje o nich společenský konsenzus
- Naopak přijímaná kolektivní rozhodnutí by měla jejich existenci či neexistenci pokud možno respektovat, aby mohla mít vůbec nějaké pozitivní účinky (MALÝ, Ivan).
- Vždy je však možné najít i argumenty zpochybňující nedokonalost tržního mechanismu. Existují příklady potvrzující jeho autoregulační schopnosti.

POSLÁNÍ, STRUKTURA A PŘÍČINY EXISTENCE VEŘEJNÉHO
SEKTORU I

ZDROJE KE STUDIU

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poslání, struktura a příčiny existence veřejného sektoru I

Zdroje ke studiu

- Strecková Y., Malý I. Veřejná ekonomie pro školu i praxi. s. 16-25, 29-32, 53-64, 107-115;
- Stiglitz J. E. Ekonomie veřejného sektoru. s.27-31,102-115,157-162;
- Hamerníková, B., Maaytová, A. Veřejné finance. s.58-69, 90-91;
- Hamerníková, B., Kubátová, K. Veřejné finance. s.80-92;
- Regulatory Impact Assessment Manual
http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADM221.pdf

DĚKUJI ZA POZORNOST

V PŘÍPADĚ DOTAZŮ MNE MŮŽETE KONTAKTOVAT NA

Ing. **Aleš OLEJNÍČEK**, Ph.D.

Katedra **EKONOMIE**

Skupina **EKONOMIKY OBRANY STÁTU**

Kancelář **K-65/100** (Bytovky)

Tel.: **+420973443153**

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ